

จากดินสุ่ฟ้า นัยนา...ลาลับสู่สวรรค์

สรรนิพนธ์ว่าด้วยผู้หญิงที่ชื่อนัยนา เกิดวิชัย ครูต้นแบบและผู้สร้างแรงบันดาลใจ

ชื่อหนังสือ : จากดินสุ่ฟ้า นัยนา...ลาลับสู่สวรรค์

พิมพ์เมื่อ : 14 ตุลาคม 2562

ที่ระลึก : งานพระราชทานเพลิงศพ ศ.พล.ต.ท.(หญิง) นัยนา เกิดวิชัย

บทนำ

ไปร่วมงานศพ ศ.พล.ต.โท.ดร.นัยนา เกิดวิชัย (1 มกราคม 2500-6 ตุลาคม 2562) ที่วัดไร่โรงวัว ของ บ่ายวันที่ 15 ตุลาคม 2562 ด้วยประสบการณ์ของผู้เขียนมีเกี่ยวกับสุพรรณหลายกรณี นับแต่เด็กรุ่นด้วยมีพ่อ บุญธรรมเป็นคนไม่ขาด ศรีสำราญ สองพี่น้อง ให้เคยมาบ่อย ๆ ในอดีต ประหนึ่งเป็นการมาอีกครั้งในหลาย ๆ ครั้งจึงเหมือนเยี่ยมเยียนบ้านเก่า รวมทั้งด้วยความนับถือ และเคารพในวิถี และการดำเนินชีวิตบางประการต่อ ผู้เสียชีวิตคืออาจารย์นัยนา ทั้งในงานพระราชทานเพลิงศพ ให้มีหนังสือแจกเล่มหนึ่ง ที่ผู้เขียนได้มาจาก นักเรียนตำรวจหญิงท่านหนึ่ง (ในจำนวนหลายๆ คน) ที่เดินแจกในงานพระราชทานเพลิงศพนี้ ก็ได้เปิดอ่าน แบบผ่าน ๆ จับความ ซึ่งในหนังสือได้บันทึกอารมณ์ ความรู้สึก และประวัติบางส่วนจากความทรงจำผ่านการ เล่าเรื่องของพี่น้อง ลูกหลานและบุคคลที่เคารพนับถือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า มุมของคนหนึ่งคนจะมีหลากหลาย มุมให้เห็น ทั้งดี สุข โศรก เศร้า อันเป็นวิถีธรรมชาติของมนุษย์ ที่มีความสำเร็จ ผิดหวัง สมหวัง สุข ทุกข์ เศร้า ผสมกันไป ซึ่งอาจยืนยันได้ว่ามองมุมหนึ่ง คน ๆ หนึ่งอาจไม่ได้สมบูรณ์เสียทั้งหมด แต่อีกนัยหนึ่งก็ไม่ได้พร่อง พลาดจนหามุมจับไม่ได้เลย หรือแบบอย่างใด ๆ ที่จะประโยชน์ หรือเป็นแบบอย่างสำหรับการดำเนินชีวิต ได้ แต่ได้สะท้อนคุณค่าของการใช้ชีวิตและดำเนินชีวิต อันเนื่องด้วยแบบอย่างของวิถีชีวิตที่จะเป็นประโยชน์ และการดำเนินชีวิตในองค์รวมได้ แต่เมื่อได้อ่านหนังสืองานศพ มีสาระน่าสนใจในหลาย ประการ ที่ควรค่าแก่ การนำมาเป็นแบบอย่างของคนที่ประสบความสำเร็จ ของคนที่จะเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตน่ายกย่อง

ในความสำเร็จในแบบอย่างของคนสำเร็จ คุณค่าในฐานะที่เป็นองค์ความรู้ผ่านตัวหนังสือ ที่จะโลดแล่นเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นสง่าควรค่าแก่การจดจำหรือให้จดจำ จนเป็นที่มาของหนังสืองานศพ เพื่อการแนะนำนำมาเล่าแบ่งปันสะท้อนคิดว่าเมื่อได้หนังสือมาผู้เขียนคิดอย่างไร ? และนำอะไรมาเล่าต่อเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าชีวิตที่น่าจดจำ เป็นแบบอย่าง และสร้างแรงบันดาลใจของอาจารย์ผ่านการสะท้อนเล่าเรื่องจากคนอื่นเป็นอย่างไร จึงขอร่วมบันทึกเป็นอนุสรณ์แห่งความทรงจำร่วมกับท่านอาจารย์ไว้ ณ ตรงนี้ด้วยความนับถือ

ภาพที่ 1 ภาพหน้าตรงภาพจากหนังสืองานศพ และภาพในงานบำเพ็ญกุศลศพ ระหว่าง 6-14 ตุลาคม 2562 (ที่มา จากดินสุ่ฟ้า นัยนา...ลาลับสู่สวรรค์)

นัยนา ที่มาของชื่อ

ผู้เขียนสนใจที่มาของชื่อ โดยคติของการตั้งชื่อของแต่ละที่ไม่ต่างกัน หรือต่างกันตามแต่บริบท ของพื้นที่แต่ละประเทศ อาทิ จากพื้นที่เกิด จากดารา คนดัง จากอดีตกษัตริย์ หรือสิ่งเคารพนับถือ ง่าย ๆ คือชื่อคนหนึ่ง ๆ ล้วนมีที่มา แต่จากหนังสืองานศพนี้ น่าสนใจที่ว่าที่มาของชื่อ ลูกทั้งหมดของครอบครัวเกิดวิชัย ในส่วนที่เป็นหญิงจะมีที่มาตรงกับอดีตสตรีของท่านผู้นำ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ.2451-2506) อดีต นายกรัฐมนตรี อดีตผู้นำรัฐประหารต่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ.2440-2507) ของประเทศไทย ภายใต้ ประโยควลีเด็ดที่ถูกจดจำ **“ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว”** ที่มีผู้ทำการศึกษาอนุภรรยาของท่านไว้ ในช่วงที่มีอำนาจวาสนามีภรรยาที่ปรากฏ กว่า 81 คน และในแต่ละคนล้วนมีดีกรีนางงาม ดารา หรือมีความสวยไม่เป็นรองใคร ดังมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ เช่น **จอมพลของหนู ๆ** (แดนไทย, ไพโรจน์ รัตกุล ,2507) หรือแนวทางการบริหารงานที่นำไปสู่การได้มาซึ่งอำนาจและหนู ๆ ที่ว่านั้น เช่น **“การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ = Thailand : the politics of despotic paternalism”** (ทักษ์ เฉลิมเตียรณ ,2552) **กระบวนการเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์-The process of power consolidation of field Marshal Srisdi Dhanarajata** (วรวิภา ดันดิรัตน์ไพศาล,2532) แต่ในการเขียนนี้ ผู้เขียนสนใจอยู่ตรงที่ว่าชื่อ ศ.ดร.นัยนา พร้อมพี่น้องที่เป็นหญิงจำนวนทั้งหมด 4 คนเนื่องมาจากสตรีงามในอดีตนี้ด้วยจึงเรียกว่าชื่อนี้มีตำนานดังที่สมาชิกในครอบครัวได้เขียนเล่าถึงไว้ว่า

“...ชื่อของพี่น้อง 8 คน ในครอบครัวเรา พ่อจะเอาชื่อของภรรยาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาตั้งเป็นชื่อของลูกผู้หญิงทั้ง 4 คน โดยพ่อบอกว่า ลูกสาวของพ่อคือพี่อร หม่อง นั้น และบุค จะต้องมีหน้าตาดี ในขณะที่ผู้ชายพ่อใช้ชื่อนักมวยไทยชื่อดังมาตั้งให้ พี่ชาย แช และตุ้ม ส่วนผมช่วงที่เกิดมา เป็นเด็กหน้าตาดีกว่าพี่น้องคนอื่น พ่อเลยเอาชื่อจริงของมิตร ชัยบัญชา พระเอกหนังไทยในตำนานมาตั้งให้ โดยหวังว่าต่อไปในภายภาคหน้า อาจจะได้เป็น ดาราสร้างชื่อเสียงให้กับวงศ์ตระกูลก็เป็นได้...”

ดร.พีเชษฐ เกิดวิชัย

และในความสวยงามนั้นก็ก็เป็นความจริงเมื่อ มีข้อมูลในหนังสือด้วยเช่นกันว่า อาจารย์นัยนาเมื่อเป็นนิสิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกียรติศัพท์ด้านความงามเป็นเรื่องเล่าของคนอยู่หอว่า เสียงประกาศ ตามสายเพื่อตามบุคคลที่มาขอพบนัยนา ในทุก ๆ วันหยุดหรือประหนึ่งเป็นเรื่องที่ต้องประกาศตาม จนกระทั่ง เพื่อนร่วมหอสงสัยว่านัยนา หน้าตาเป็นอย่างไร ทำไมประกาศตามบ่อย ๆ เมื่อมีคนมาขอพบที่จุดพบของหอ “หม่อง สาวสวยแห่งชั้น 13 ก่อนหน้าที่เรายังไม่รู้จักหม่อง จะได้ยินเสียง ยามเฉื่อย รบภ. ของหอประกาศ เรียกด้วยเสียงเหนือ ๆ คุณนัยนา ชั้น 13 มีแขกคร่ำบ แพบทุกวัน จนอยากให้เห็นหน้าว่าคนชื่อนัยนา ชั้น 13 นี้ใครนะ...และแม้ก็บอก...”ไอ้หม่อง”.. “มีนา...สาวสวยนี่เอง จึงมีหนุ่มมาหาที่หอเป็นประจำ” (วรพ วรรณ ชิมะโต่ง 2519) จากข้อมูลเพื่อนเล่าสะท้อนความหลังในอดีตยืนยันความสวย จึงแปลความได้ว่า ความ งามของนัยนาในบริบทของอนุภรรยาของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่พ่อของอาจารย์นัยนา จำประทับใจ และเป็นภาพจำ และเป็นที่มาของการนำมาตั้งชื่อบุตรจำนวน ทั้ง 4 คน ล้วนมาจากความงาม ที่เชื่อมมาถึงอาจารย์ นัยนาด้วยกรรมัง ซึ่งเกียรติศัพท์ที่ถูกเล่าขาน ชื่อนี้มีที่มาเพราะความงาม และพ่อก็อยากให้ลูกสาวทุกคนเป็น คนงามตามคนงามในภาพจำและอดีตด้วยเช่นกัน ชื่อนัยนาจึงมีที่มาฉะนี้

ภาพที่ 2 บุศรา นฤมิตร นัยนา ถนอมทรัพย์ ดารานักแสดงหญิง นางงาม อดีตภรรยาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะ รัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรื อันเป็นที่มาของชื่อ “ลูกสาว” ในตระกูลเกิดวิชัย จากสุพรรณบุรี (ภาพออนไลน์)

แบบอย่างจากดิน สู่ดาว

ในหนังสือมีประเด็นน่าสนใจหลายคำพูดจากหลาย ๆ คน แต่ที่ผู้เขียนสนใจด้วยอาจมีอะไรใกล้เคียง กับผู้เขียนนี้ตรงที่คำว่า “ครอบครัวชาวนา” พร้อมประโยคต่อไปอีกว่า “จังหวัดสุพรรณบุรี ดินแดนที่กันดาร ไม่มีน้ำประปา ไฟฟ้าใช้” มีความยากลำบาก หากมองในภาพรวมคงไม่แตกต่างกันในองค์รวมเกี่ยวกับ

ประเทศไทยในองค์กรรวมในช่วงเวลาดังกล่าว ที่คนส่วนใหญ่เป็นชาวนา อาชีพทางการเกษตร หลายรุ่นยังคงเป็นเกษตรกรกรสืบทอดอาชีพ บรรพบุรุษ หลายคนสามารถพลิกฟื้นตัวเองก้าวข้ามไปสู่อาชีพใหม่ วิถีทางใหม่ หรือเส้นทางของอาชีพใหม่ได้ เช่น การเรียนทำให้คนก้าวหน้า เรียนปริญญาเพื่อเป็นเจ้าของคนขายคน หรือเรียนปริญญาเพื่อข้ามพ้นอาชีพทางการเกษตร แนวคิดเหล่านี้ ดังนั้นหากดูวิถีของการดิ้นรน หรือการยกระดับครอบครัวผ่านการศึกษาก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และนำมาถ่ายทอด ภายใต้ระบบการศึกษาที่ถูกทำให้เชื่อว่า จะเป็นกลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์ให้เกิดขึ้นได้

(๑) ครอบครัวมีวิสัยทัศน์ พ่อเป็นชาวนา แม่เป็นครู การที่มีลูก แปดคนในวิถีทางการเกษตร ต้องเป็นครอบครัวใหญ่ เพราะลูกเป็นปัจจัยการผลิต หรือเป็นส่วนสำคัญของการผลิต แต่ในอีกนัยหนึ่ง คือภาระ หรือการต้องดูแลส่งเสริม การที่ส่งพ่อแม่ ครอบครัว เปิดโอกาส หรือสนับสนุนให้ลูกได้เรียนหนังสือ

“...เราเกิดในครอบครัวชนบท ท้องทุ่งย่านชื่อ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ถือได้ว่าเราเป็นครอบครัวคนโบราณ เพราะมีสมาชิกร่วมสายโลหิตเดียวกันมากถึง 8 คน อาจารย์นัยนาเป็นคนี่ 4 ในขณะที่ผมเป็นคนี่ 6 บ้านของเราเท่าที่ผมจำได้เมื่อเกือบ 60 ปีที่แล้ว เป็นบ้านไม้หลังคามุงสังกะสี มีสองหลังเชื่อมต่อกัน และมีห้องครัวไทยแยกออกไปต่างหากอีกหลังหนึ่ง เราอยู่ในชนบทที่เป็นท้องถื่นทุรกันดารขนานแท้ ไม่มีถนน ไม่มีน้ำประปาและไม่มีไฟฟ้าใช้...”

รศ.ดร.ฤาเดช เกิดวิชัย

ข้อมูลประสานเล่าเป็นเรื่องเดียวกันกับ **ดร.พิเชฐ เกิดวิชัย**ที่ว่า

“...ครอบครัวเรา พ่อ แม่ และลูก 8 คน เกิดและเติบโตในท้องนา ที่บ้านย่านชื่อที่ถือว่าเป็นพื้นที่ทุรกันดารที่สุดในจังหวัดสุพรรณบุรี ขนาดนายบรรหาร ศิลปะอาชา อดีตนายกรัฐมนตรียังออกปากว่าในสุพรรณบุรี ยังมีพื้นที่แบบนี้อยู่อีกด้วยหรือ นั่นคือไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปาหรือน้ำบาดาลใช้...”

หรือข้อมูลที่เล่าสอดประสานกัน ของ **นพ.วิชาญ เกิดวิชัย**ที่ว่า

“...พ่อพูดให้ฟังว่า หม่อมเป็นลูกที่นำโชคให้ครอบครัว เพราะเกิดมาในครอบครัวจน ๆ พ่อมีอาชีพทำนาโดยไม่มีนาเป็นของตัวเองและแม่เป็นครูประจำบาลในโรงเรียนวัดที่บ้าน โดยที่สองท่านจบเพียงชั้น ป.4 เท่านั้น แต่ก็มุ่งมั่นทำงาน จนสามารถสร้างบ้านหลังใหม่หลังคามุงสังกะสีแทนบ้านหลังคามุงจาก เวลาลมพายุมาแคว้งโชนเอนไปมาเหมือนอยู่ในเปล และหลังคาเปิดจนฝนเข้ามาน้ำนองเต็มบ้าน และหม่อมเป็นลูกคนแรกของพ่อแม่ที่เกิดที่บ้านหลังใหม่...”

รวมไปถึงคำบอกเล่าของเพื่อนที่เล่าถึงดินก้อนเดิมที่ท้องทุ่งบ้านย่านชื่อสองพี่น้องที่ว่า

“...บ้านของ ดร.นัยนา อยู่ที่บ้านย่านชื่อเขตอำเภอสองพี่น้องด้านติดกับจังหวัดอยุธยาครอบครัวของเขามีคุณแม่เป็นครู ส่วนคุณพ่อเป็นเกษตรกรหัวก้าวหน้ามีรถแทรกเตอร์เป็นของตัวเอง...ดร.นัยนามาพักอาศัยอยู่กับพี่สาวของเธอซึ่งเป็นครูอยู่ที่โรงเรียนวัดไม่

โรงวัว เพื่อสะดวกในการเดินทางมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนสองพี่น้องทั้งโรงเรียนเล็กและโรงเรียนใหญ่ ถ้าเอ่ยชื่อ “บ้านย่านซื่อ” เพื่อนทุกคนจะสายหน้ากันหมดเพราะเป็นหมู่บ้านที่ห่างไกลความเจริญมาก บ้านอยู่ในทุ่งในท่าว่ากันอย่างนั้น หนทางเดียวที่จะติดต่อกันก็คือ หน้าแล้งเดินลัดทุ่งนา หน้าน้ำพายหรือแจวเรือผ่านทุ่งนาข้าว เธอบอกว่าเวลากลับบ้านวันหยุดเรียน ต้องเดินลัดทุ่งนาที่เกี่ยวข้าวแล้วเสร็จ ต่อซึ่งข้าวบาดขาเธอเลื้อยออกรอบขาทั้งเจ็บทั้งแสบ นี่คือเลือดนกสู้เพื่ออนาคตของเธอตั้งแต่เด็กครับ...”

ดร.โอภาส บุญเลี้ยง

ดังนั้นความยากลำบากจึงเป็นจุดเริ่มต้น และแรงส่งให้เกิดการขยับก้าวไปข้างหน้า ครอบครัวยุคใหม่กับการใช้โอกาสทางการศึกษาเลื่อนชั้นทางสังคมกับพื้นที่เปิดกว้างในแบบสังคมไทย ให้เป็นคนต้นแบบ ต้นอย่างได้ ซึ่งอาจสะท้อนคิดร่วมกับงานปิยนาค บุณนาค (2528) ในเรื่อง “การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม ในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2394)” ที่สะท้อนคิดผ่านผลการศึกษาคือ “...สังคมไทยเป็นสังคมเปิดที่บุคคลกลุ่มและประเภทต่างๆ คือชนชั้นผู้ปกครองและถูกปกครองซึ่งอยู่ในระบบไพร่ บุคคลนอกกระบบไพร่ สมณชีพราหมณ์ ตลอดจนสตรีได้มีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคมแม้ว่าโอกาสของชนชั้นผู้ปกครองจะมีมากกว่าก็ตาม...” ที่ให้ข้อมูลว่าสังคมไทยเป็นการแบ่งชั้นทางสังคม แต่ในเวลาเดียวกันก็เปิดโอกาสให้คนในสังคมได้เลื่อนชั้นผ่านระบบปิดที่ไม่แข็งแรงมากนัก ดังแนวคิดของกฤษณ์มณฑ์ วัฒนานรงค์ (2553) “...ในอดีตการศึกษาช่วยลดช่องว่างทางสังคม นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้พิพากษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ทหาร ตำรวจระดับชั้นนายพล นักบริหารภาครัฐและเอกชนระดับสูง และวิชาชีพชั้นสูงอื่นที่ต้องมีคุณวุฒิระดับปริญญาขึ้นไป เช่น แพทย์ วิศวกร พวกเขาเหล่านั้นส่วนหนึ่งเป็นลูกชาวไร่ชาวนา แม่ค้าพ่อค้ารายย่อยหรือมาจากครอบครัวระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ ไม่มีฐานะทางสังคม แต่คนเหล่านี้เปลี่ยนฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของตนเองได้ด้วยการศึกษาใน มหาวิทยาลัย... สังคมไทยดิงามเพราะเป็นสังคมที่ให้โอกาสเปลี่ยนระดับ ชนชั้นผ่านกระบวนการของการศึกษา...เพราะการศึกษาของไทยในอดีตมีคุณภาพสูงแต่ มีราคาไม่แพง...ถึงแม้ครอบครัวชาวไร่ชาวนาที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำก็ยังพอ อดทนส่งลูกเรียนมหาวิทยาลัยได้ สำหรับครอบครัวระดับกลางยังไม่ลำบากมากนักสำหรับการส่งลูกเรียนมหาวิทยาลัย เพราะรัฐบาลอุดหนุนการศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อต้องการสร้างกำลังคนระดับสูง สำหรับพัฒนาชาติบ้านเมือง...” ซึ่งแนวคิดเหตุการณ์แบบนี้ปรากฏสะท้อนคิดผ่านหนังสืองานศพนี้ด้วย ถึงไม่ได้บอกไว้ตรง ๆ แต่ทั้งหมดคือการสะท้อนภาพลักษณ์ของสังคมในช่วงที่ผ่านมาได้ระดับหนึ่งด้วยเช่นกัน

(2) **ความสำเร็จสะท้อนที่มาและที่ไป** ในหนังสืองานศพให้ข้อมูลไม่มากเกี่ยวกับอิทธิพลของการต่อสู้ ซึ่งนัยหนึ่งสะท้อนว่าพ่อสอนเขียนหนังสือ สะท้อนว่าพ่อเป็นแบบอย่าง แต่ในฐานะที่แม่เป็นครูไม่สะท้อนว่าแม่มีอิทธิพลแต่อย่างน้อย ก็เป็นแบบอย่างในการเรียน การศึกษาและชี้ช่องให้เห็นความสำคัญของการศึกษาอย่างยิ่งยวดด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ อิทธิพลของชื่อ มาจากพ่อและการสื่อสารในยุคสมัยนั้น กับความเด็ดขาด หัวก้าวหน้า เด็ดขาด ถ้ามองถึงวิถีชนบทย่อมเป็นการยืนยันถึงความสำเร็จได้เป็นอย่างดี หรือความหัวก้าวหน้าแบบชายชาติรี จึงเป็นอิทธิพลของพ่อนำไปสู่ชื่อ

(3) มาจากดินคืนสู่ดิน หากมองว่าท้องนาคือที่เกิด บ้านชื่อเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิต รวมทั้งการสังเสียด ครั้งสุดท้ายกับการ กลับไปไว้ที่วัดไฟโรงวัว จุดเริ่มต้นของทางเดินและการย่างก้าว และการคืนกลับไปสู่พื้นถิ่น แดนเกิด ย่านชื่อ จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าจากดินสู่ดิน คืนกลับ หรือการกลับไปสู่รากเดิม ทวนทบทวนอดีตที่ผ่านมา

สะท้อนคิดเพื่อยืนยันที่มาและที่ไปของอาจารย์นัยนา ที่ส่วนหนึ่งเป็นคนที่มีความรู้จากชนชั้นกลางของสังคม แต่ในเวลาเดียวกันได้ใช้ความพยายาม ความสามารถ และความมุ่งมั่น จนกระทั่งประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ที่เป็นทั้งแบบอย่าง แรงบันดาลใจ และความสำเร็จในอาชีพ การงานและหน้าที่ที่เกิดขึ้น การยกมาจึงเป็น อนุสรณ์ของความทรงจำในส่วนนี้

ทางสู่วิถีชีวิต

จากหนังสือสะท้อนแนวคิดได้หลายประการ คือการต่อสู้ หรือทางสู่วิถีชีวิต ที่ ศ.ดร.นัยนา ดำเนิน คือความพยายาม การมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน ดังกรณีครอบครัวนี้มีความเชื่อว่าการศึกษาคือเป็นแบบอย่างจะเป็นหนทางในการดำเนินชีวิต ทำให้ชีวิตมีหนทางและการขยับก้าวไปข้างหน้าได้ ย่อมจะเป็นหนทางที่ดำเนินชีวิตได้อย่างงดงาม ความอดทนหากดูประวัติของท่านอาจารย์ที่กล่าวถึงในงานศพ อาจเห็นว่าอาจารย์ต่อสู้ดิ้นรน เพื่อการดำรงสถานะของคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ที่มีลูกสาวเพียงคนเดียว ในวัยหกขวบ เสมือนเจ้าหญิงที่หลุดจากครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ วิธีของความกล้า กล้าที่จะตัดสินใจ กล้าที่จะเผชิญกับชะตากรรมของชีวิต กล้าที่จะเดินไปข้างหน้าไม่หันหลังกลับมา จึงเป็นเหมือนทางสู่วิถีชีวิต ที่ดูอาจริบหรี่ หรืออาจไม่เห็นหนทางที่จะชนะ แต่อย่างน้อยก็สามารถบอกได้ว่า หนทางเหล่านี้ของชีวิตเต็มไปด้วยอุปสรรค คุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ตัวคนเดียว “แม่ร้าง” หรืออีกหลายคำที่จะถูกกลาโหมเข้ามาจากรอบข้าง แต่ทั้งหมด เป็น “ทางสู่วิถีชีวิต” ที่อาจารย์ทำเอง ดิ้นรน ต่อสู้ หรือชวนชาย ดังกรณีการเขียนหนังสือตำราทางกฎหมายจำหน่าย การตั้งบริษัท ทำสำนักพิมพ์ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนจำหน่าย ทำนองพิมพ์เอง ขายเอง ทำการตลาดเอง ทั้งหมดยืนหยัดต่อสู้ในเส้นทางของตัวเอง ทางถอย ที่คนเห็น แต่อีกนัยหนึ่งเป็นทางสู่วิถีชีวิตที่ปรากฏในหนังสือ อาจมีผู้แย้งว่าคนตายแล้วดีหมด ผู้เขียนไม่ได้รู้จักสนิทสนมกับท่านเป็นการส่วนตัว แต่ก็เชื่อว่าตัวหนังสือ กับการถูกถ่ายทอดเล่าเรื่อง จะมีผสมจินตนาการบ้าง ข้อเท็จจริงบ้าง แต่ทั้งหมด คือชีวิต ที่เล่าด้วยชีวิตและจบด้วยชีวิต แต่นัยหนึ่งเป็นอนุสรณ์สำหรับชีวิตต่อไป อีกนัยหนึ่งเป็นอนุสรณ์ของการดำเนินชีวิต หรือบันทึกชีวิตด้วยความเคารพต่อชีวิตด้วยกัน

(1) ความเป็นผู้มีพลังทางสมอง จากข้อมูล ศ.ดร.นัยนา เป็นคนเรียนหนังสือเก่ง และในความเก่งเหล่านั้นได้สะท้อนให้เห็นว่าความฉลาด ความรู้ทำให้การขยับก้าวไปเรียนหนังสือ หรือการที่ครูเจรจาให้ลูก ๆ ไปเรียนหนังสือจึงเป็นจุดเปลี่ยน ของการ มองมุมหนึ่งถ้าเรียนหนังสือไม่เก่ง คนไม่ส่งเสริม ตัวผู้เป็นเจ้าของไม่พยายาม การพัฒนาตัวเอง หรือการส่งเสริมก็จะไม่เกิดขึ้น หรือทำให้เกิดขึ้นเป็นกลไกร่วม ดังที่ท่านไสลเกษ วัฒนพันธุ์ ประธานศาลฎีกาได้เขียนคำไว้ว่า

“...หม่องเป็นเด็กบ้านนอกจากสุพรรณบุรีที่มีความทะเยอทะยานและมีแรงบันดาลใจในการสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเอง อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่มีพลังปลุกเร้า สนับสนุนพี่น้องให้ใฝ่เรียน จนทุกคนประสบความสำเร็จในเส้นทางอาชีพการงาน หม่องจึงเป็นศูนย์กลางและที่รักของครอบครัว...”

“...หม่องมีความจำพิเศษที่เขาเรียกว่า “โฟโตกราฟฟิค เมมโมรี่ (Photographic Memory)” คือได้ยินได้ฟังอะไร สามารถบันทึกจดจำไว้ได้อย่างถูกต้องและยาวนาน เหมือนกับการบันทึกภาพถ่ายไว้ ทำให้คิดว่าสมองที่มีความสามารถพิเศษเช่นนี้ถ้าได้เรียนกฎหมายต้องประสบความสำเร็จแน่นอน...”

“...ตอนที่เราย้ายมาเรียนต่อ ที่โรงเรียนสองพี่น้อง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีเด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ ตากลม แก้มบูนคนหนึ่งเรียนอยู่ห้องติดกัน รู้สึกไม่ชอบหน้าเพื่อน...คนนี้เลย ต่อมาภายหลัง จึงรู้ว่า เด็กผู้หญิงคนนี้เอง ที่เรียนเก่งมาก เป็นที่รักของเพื่อน ๆ และสอบได้เป็นที่ ๑ มาตลอด...”

อิสระ เสียงเพราะดี

คุณสมบัติแต่เกิดในเรื่องพลังทางสมองและความสามารถด้านการศึกษา ทำให้ ศ.ดร.นัยนา นำพาทนเองจากห้องทุ่งไปสู่ความสำเร็จผ่านการศึกษา เทียบได้ง่าย ๆ คนเมื่อจะเข้าสู่กลไกของความสำเร็จ บางคนใช้การศึกษาเป็นเครื่องนำ บางคนใช้เงินตรา และอำนาจเป็นเครื่องนำ ดังนั้นในชีวิตหนึ่ง ๆ ไม่มีสูตรสำเร็จสำหรับความสำเร็จโดยตรงเสียทีเดียวได้ แต่ทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จเกิดขึ้นจากพลังทางสมองและองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย

(2) **ความอดทน** เป็นหนทางแห่งความสำเร็จ อดทน ทำ อดทนสู้ บนวิถีของคน ที่ต้องดำเนินชีวิต มี ผิด มี เสร้า เรียกว่าไม่มีสูตรสำเร็จของชีวิต ที่หนึ่งชีวิตจะต้องผ่านมันไปให้ได้ ดังนั้นการต่อสู้ทางสู้จึงเกิดขึ้นอย่างไม่หือหือ หรือถดถอย

ทั้งหมดเป็นการยกมาเพื่อถอดรหัสต่อการอย่างก้าวการดำเนินชีวิตของ ศ.ดร.นัยนา ว่ามีพัฒนาการและการขยับก้าว นัยหนึ่งเพื่อเป็นแรงบันดาลใจ นัยหนึ่งเพื่อเป็นแบบอย่าง และอีกนัยหนึ่งให้เห็นทางสู้ของชีวิตของคน ๆ หนึ่ง เหมือนที่คานธี (Mohandas Karamchand Gandhi, 2412-2491) ทำและเล่าเรื่องการต่อสู้ผ่านวรรณกรรมชีวิตในเรื่อง “*The Story of My Experiments With Truth*” ถูกแปลและตีพิมพ์ในชื่อภาษาไทยว่า “*ข้าพเจ้าทดลองความจริง อัศจรรย์ประวัติของมหาตมา คานธี*” และถอดประสบการณ์เป็นบทเรียนและบันทึกชีวิต รวมไปถึงหลวงวิจิตวาทการ (พ.ศ.2441-2505) อดีตสามเณร อดีตมหาเปรียญ เด็กวัดจากชนบทจังหวัดอุทัยธานี ผู้พลิกชีวิต ได้ใช้กำลังความคิด กำลังปัญญา เป็นทางสู้ให้กับชีวิต ดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่ง เช่น เอกอัครราชทูตไทยในหลายประเทศ อธิบดีกรมศิลปากร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ เป็น **“ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี”** (เทียบเท่าปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในปัจจุบันนี้) เป็นคนแรก และคนเดียวในประวัติศาสตร์ไทย ในสมัยที่มี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2501-2506) และท่านก็เขียน

หนังสือในชื่อ **“กำลังความคิด”** (2007) และ **“ทางสู้ในชีวิต”** (2006) ไว้เป็นคติหรือถอดประสบการณ์ของตัวเองผ่านคนอื่น ดังนั้นวรรณกรรมชีวิต ผ่านความคิด หรือคนอื่นเล่าเรื่องจึงมีความน่าสนใจให้จดจำและเป็นแบบอย่างได้ด้วยเช่นกัน

(3) ความพยายาม ในหนังสือจะเห็นว่าครอบครัว “เกิดวิชัย” เป็นผู้ที่มีความพยายาม และใช้ความพยายามเป็นเครื่องหมายในการขยับก้าวของสมาชิกแต่ละคน รวมไปถึงทำให้เป็นแบบอย่าง หรือสร้างแบบในการใช้ความพยายามทำให้เกิด ล้มแล้วลุก พลาดแล้วยังพยายามแก้ไข ให้เกิดช่องทางและการขยับก้าวไปข้างหน้า นับเป็นคุณูปการต่อความจริงในประการหนึ่งทำให้เกิดการขยับก้าวและดำเนินไปข้างหน้าได้ **ลูกชานา ขยันเรียน มีสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบอย่างของกัน ความสามัคคีในครอบครัว และการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน** นับเป็นการส่งต่อความพยายามตามคติทางศาสนาอย่างที่สุด

“...ด้วยสภาพปัญหาทางการเงินทำให้พี่สาวคนโต พี่บงอร ได้เรียนจบแค่ ปกค.ที่โรงเรียนฝึกหัดครูพระนครศรีอยุธยา แล้วกลับมาทำงานเป็นครูที่โรงเรียนวัดไผ่โรงวัว และเมื่อผมจบ ม.ศ.3 จากโรงเรียนสองพี่น้องวิทยา เข้ามาเรียนต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ก็ต้องใช้เงินเพิ่มมากขึ้น ทำให้น้องชายสุชาติ ไม่ได้เรียนต่อ หลังจบ ป.4 ที่โรงเรียนวัดย่านซื่อ ซึ่งเป็นโรงเรียนที่พวกเรา 8 คน เรียนในช่วง ป.1-ป.4 ได้ไปเรียนต่อ ป.5-ป.7 ที่โรงเรียนสองพี่น้อง และต่อ ม.ศ.1-ม.ศ.3 ที่โรงเรียนสองพี่น้องวิทยา โดยพักอยู่กับพี่บงอรที่บ้านติดกับวัดไผ่โรงวัว แต่ต้องเดินไปโรงเรียนในหน้าแล้ง และพายเรือไปเรียนในฤดูน้ำหลาก...”

นพ.วิชาญ เกิดวิชัย

ทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นเพียงมุมมองแบบคนนอกและมองผ่านตัวหนังสือ ซึ่งอาจเป็นวรรณกรรมทางความคิดของผู้ใกล้ชิด อาจใช่ หรือไม่ใช่ ไม่ใช่เป้าหมายของการเขียนนี้ แต่ผู้เขียนอยากสะท้อนคิดเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างให้กับคนรุ่นใหม่ หรือคนรุ่นต่อไป รวมทั้งผู้เขียนด้วยที่อาจไม่ได้ห่างไกลกับท่านอาจารย์มากนัก “ราก” อันเป็นที่มาของชีวิต แต่อย่างน้อยก็ให้เห็นทางเดินของชีวิตของคน ๆ หนึ่ง ที่สามารถสร้างทำและพัฒนาได้ อายุไม่ใช่ปัญหาและอุปสรรค ดังพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่า แม้เกิดเพียงวันเดียวแต่มีประโยชน์ทำประโยชน์ ดีกว่าผู้เกิด 100 ปี แต่ไม่ได้สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ใด ๆ หากดูเส้นทางมหาราชทั้งนโปเลียน อเล็กซานเดอร์มหาราช หรือสมเด็จพระนเรศวร หรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ไม่ได้เป็นบุคคลอายุมาก แต่สามารถสร้างคุณูปการหรือภาพจำในบริบททางประวัติศาสตร์ได้ด้วยเช่นกัน จึงนับเป็นคุณูปการและสิ่งที่ควรค่าแก่การจดจำด้วยเช่นกัน นำมาบันทึกเล่าในตอนนี่จึงเป็นการสะท้อนคิดภายใต้การจัดวางและการปรับให้เห็นมุมมองว่าความสำคัญอยู่ที่การให้ความสำคัญ มีประโยชน์อยู่ที่การนำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นแบบอย่างการดำเนินชีวิตของผู้ชายขมจึงนับเป็นแบบอย่างที่ควรค่าแก่การจดจำด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 3 มรดกทางปัญญา หนังสือ ตำราทางกฎหมายในนาม สำนักพิมพ์นิติเนย์ (ภาพ ออนไลน์)

แบบอย่างของความเป็นครู

ในหนังสือส่วนใหญ่ของผู้เขียนจะให้ความคิด ให้ข้อมูลเขียนไว้ไม่แตกต่างกันนัก ว่าป่าหมองสอน ป่าหมองแนะนำ ดังนั้นความเป็นครู ที่สอนหนังสือ มาทั้งชีวิตจึงสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จของอาจารย์นิยาม จึงเป็นความสำเร็จของชีวิต และเอาความสำเร็จในการดำเนินชีวิตนั้นมาเป็น “ครู” ให้กับคนรุ่นต่อไป ดังนั้นจึงสังเกตว่าทุกคนถูกแนะนำ ถูกเปิดโอกาส ให้โอกาส และส่งเสริมให้เกิดทางสู้และทางไปของชีวิต สอนด้วยการทำให้ดู สอนด้วยการทำตนให้เป็นแบบอย่าง นำความสำเร็จมาเปื้อนแบบอย่างของการดำเนินชีวิต ดังพุทธพจน์ที่ว่า “*ยถา วาที ตถา การี*” พูดด้วยการทำให้ดู ดังนั้นจากข้อมูลของผู้ที่กล่าวถึง จึงเป็นการสะท้อนประสบการณ์ตรงในฐานะพี่ในฐานะน้อง ลูกหลาน อาจารย์และคนที่เกี่ยวข้อง ทุกคนให้ข้อมูลต่อความเป็นอาจารย์ผ่านการเล่าถึง พูดถึง ถึงความเป็นครูจนวินาทีสุดท้ายของชีวิต สอนชีวิตด้วยชีวิต สอนชีวิตด้วยการเขียนชีวิต ผ่านชีวิตจริง ชีวิตออกแบบไม่ได้ แต่สามารถดำเนิน ทำ หรือดำเนินให้ชีวิตก้าวไปข้างหน้าได้

“...เมื่อน้องเติบโตและเริ่มเรียนรู้ความเป็นไปของชีวิตด้วยตนเอง น้องจึงมีภาพที่แจ่มชัดของพี่เป็นแบบอย่าง พี่หม่องเป็นพี่สาวคนสวยของน้อง เรียนเก่ง ยิ้มเก่ง สนุกสนาน บ้าบอ นำความแปลกใหม่ ตื่นเต้นมาสู่ครอบครัวเราเสมอ ตอนปิดเทอมพี่ก็กลับมาอยู่บ้านของเราที่สุพรรณบุรี...พี่หม่องเป็นคนเรียนหนังสือเก่ง เขียนเรียงความได้สนุกมาก มีลายมือสวยงาม เป็นระเบียบและเขียนถูกต้องตามอักขระวิธีแบบที่พ่อของเราสอนมา น้องคัดลายมือหัดเขียนหนังสือตามอย่างพี่ จนทุกวันนี้พี่บอกเสมอว่าเรามีลายมือเหมือนกันชนิดที่ตัวเองยังแยกไม่ออก...”

ดร.บุศรา เกิดวิชัย พุทธษมาศ

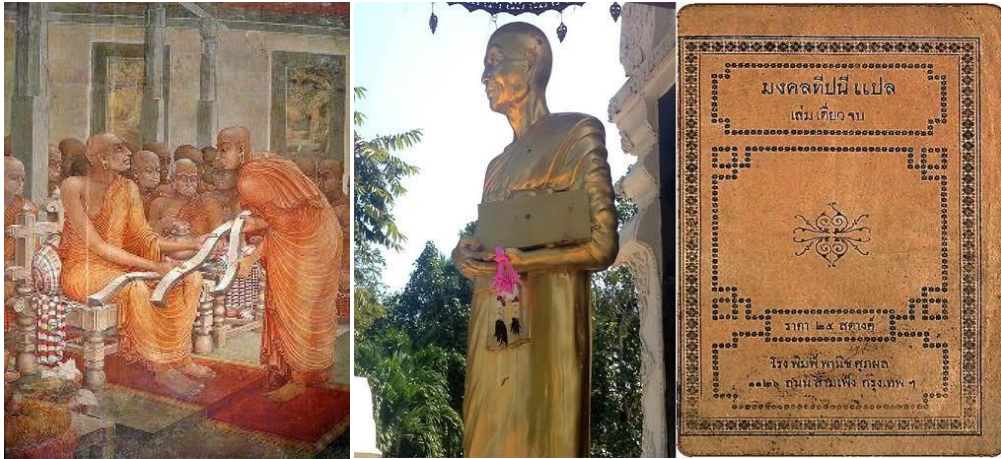
“...การทำงานของอาหม่องทำให้หลายคนนี้ได้เรียนรู้ถึงความขยัน อดทน ความใส่ใจในรายละเอียดของการทำงาน การทำงานในสิ่งที่รัก การเลือกทำงานที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่า อาหม่องสอนให้เรารู้จักวิธีทำงานในทุก ๆ ด้าน ตอนนั้นเรามักจะแงง ล้วงบ้างไม่ล้วงงานบ้าง เพราะเราไม่เข้าใจอยากไปเที่ยวเล่นมากกว่า ทำไปงอนไปบ้าง แผลงฤทธิ์ใล่อาเป็นประจำ จนกระทั่งในวันที่เราเริ่มมีความคิดที่จะเติบโต เราอยากเริ่มทำธุรกิจของตนเอง ในวันที่นั้นวันที่เราอายุ 23 ปี การจะเริ่มต้นธุรกิจของตนเองไม่ใช่เรื่องง่าย และน้อยคนนักที่จะเห็นด้วย และสนับสนุน แต่ “อาหม่อง” เป็นคนที่ยืนข้างเรา สนับสนุนเราในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะความรู้การประสานพาร์ทเนอร์ต่าง ๆ รวมไปถึงเรื่องการเงิน เพราะ “อาหม่อง” จึงทำให้หลายคนนี้ สามารถเริ่มต้นธุรกิจ และทำให้มีบริษัท เอ็ดดูเคชั่นแนลเทคโนโลยี (แอด-แพค) จำกัด มาจนถึงทุกวันนี้ ก่อให้เกิดงานที่มีคุณค่าและสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้คนมากมาย...”

ดร.พรรณพิลาศ เกิดวิชัย

“...ด้วยเป็นผู้ที่มีความเป็นครูสูงมาก อาจารย์นัยนา จึงเป็นนักวิชาการที่มีคุณธรรมของความเป็นครู มีความมุ่งมั่น มีจิตเมตตา และเอาใจใส่ต่อลูกศิษย์ทุกคนเป็นอย่างดี ให้ความสำคัญกับลูกศิษย์ทุกคนในการศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ และให้มีความรู้ไปพัฒนางานในส่วนที่ตนรับผิดชอบ นอกจากนี้ก็ยังติดตามความก้าวหน้าของลูกศิษย์อย่างสม่ำเสมอ อาจารย์นัยนา จึงเป็นที่เคารพรักของลูกศิษย์ทุกคน...”

คนหลายคนสอนคนแต่ไม่ได้ทำตนให้เป็นแบบอย่าง จึงเข้าทำนองจึงทำอย่างที่ฉันทสอน แต่อย่าทำอย่างที่ฉันททำ แปลว่า สอนด้วยวาจาได้ แต่สอนด้วยการกระทำไม่ได้ เราจึงเห็นคนห้ามคนกินเหล้า แต่ตัวเองยังกินเหล้า ดังนั้นชีวิต สอนชีวิตด้วยชีวิต จึงเป็นชีวิต เพื่อให้การขยับก้าวของชีวิตดำเนินหรือก้าวไปข้างหน้าเพื่อประโยชน์สำหรับชีวิตหนึ่ง ๆ ดังนั้นความเป็นครูของท่านอาจารย์ จึงงดงาม มีผู้ก้าวเดินตาม และนำมาเป็นแบบอย่าง รวมทั้งสอนด้วยวาจา สอนด้วยการกระทำ และสอนด้วยภาพลักษณ์ของความสำเร็จในฐานะที่เป็นชีวิต บนพื้นฐานของชีวิตที่ต้องดำเนินและขยับก้าวไปข้างหน้า เราไม่รู้ว่าวันพรุ่งนี้จะไปทางไหน หรือเป็นอย่างไร แต่เราสามารถดำเนินและขยับก้าวไปข้างหน้าด้วยเป้าหมายและอุดมการณ์ของชีวิตได้ด้วยเช่นกัน เพราะชีวิตของความเป็นครู จึงสอนด้วยชีวิตต่อแบบอย่างและการก้าวเดินด้วยชีวิตด้วยเช่นกัน เพราะเราจึงมีท่าน เพราะท่านจึงมีเรา

ครูของครูเป็นแบบอย่างแก่ครู คือ ศ.ดร.นัยนา เกิดวิชัย

ภาพที่ 4 พระพุทธโฆษาจารย์ (อินเดีย) ผู้รจนาคัมภีร์วิสุทธิมรรค พระสิริมังคลาจารย์ (เชียงใหม่) ผู้รจนาคัมภีร์มิ่งมงคลทีปนี้ วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนากับการถูกส่งต่อผ่านช่วงเวลา (ภาพออนไลน์)

เกิด แก่ เจ็บ ตาย สุดท้ายของชีวิต

หากมองย้อนเรื่องเล่าของหลายชีวิต สะท้อนถึง ศ.ดร.นัยนา ทำให้เห็นว่า คนรัก คนห่วงใย คนปรารถนา คนเสียดาย แต่ทั้งหมดต้องการบอกเพียงว่า อาจารย์เป็นอีกท่านหนึ่งที่ยืนยันหลักการทางพระพุทธศาสนา ๆ ที่ว่า “ใด ๆ ในโลกล้วนเปลี่ยนแปลง” ในความหมายคือ สิ่งใดที่เกิดขึ้นสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของชีวิต

“...หม่องปิดบัง เรื่องการเจ็บป่วยของหม่องมาโดยตลอด เพื่อน ๆ ไม่ระแคะระคายเลย แม้แต่วันที่หม่องมาร่วมประชุมกับพวกเรา เพื่อเตรียมการเรื่องเป็นเจ้าภาพทอดกฐินของวัดไร่โรงวัวในปี นี้ เมื่อ 28 กรกฎาคม ที่ผ่านมา วันนั้นหม่องทานอาหารไม่ได้ ได้แต่บอกเพื่อน ๆ ว่า ลำไส้ไม่ค่อยดีทานได้แต่อาหารอ่อน ๆ ไม่ยอมบอกถึงเรื่องอาการเจ็บป่วยใด ๆ ทั้งสิ้น เรายังไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริง ได้แต่เตือนเพื่อน ๆ เรื่องการทำงานที่หักโหม การพักผ่อนดูแลตนเอง ไม่คิดว่า จากวันนั้นแล้วเราจะไม่ได้เห็นหน้าหม่องอีกเลย...”

อิสระ เสียงเพราะดี

“....คุณแม่บอกว่าเห็นลูกมินท์เป็น ส.ส. แล้ว มีความสุขและมีกำลังใจจะอยู่ต่อ หลังเลือกตั้ง คุณแม่ก็อยู่กับลูกมินท์อีก ๖ เดือนกว่า แล้วคุณแม่ก็กลับไปอยู่ที่ที่ท่านมา ท่านจากไปอย่างสงบที่โรงพยาบาลศิริราชในเวลาประมาณ ๐๔.๒๐ น. ของเช้าวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๖๒ จากไปท่ามกลางสมาชิกครอบครัวเกิดวิชัยและลูกมินท์ เราจับมือกัน เราสวดมนต์ให้กันจนคุณแม่ค่อย ๆ หลับไป หลับไปชั่วนิรันดร์...”

สุทธวรรณ สุบรรณ ณ อยุธยา

ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงสอนความไม่ประมาท และความประมาทเป็นหนทางของความเสื่อมถอย ดังประโยคที่ว่า “อปฺปมาเทน สมปาเทถ” สิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว สิ่งนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเป็นนิรันดร์ ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นทุกคำบอกเล่า ของลูกศิษย์ บุคคลที่เคารพนับถือ ล้วนสะท้อนความเปลี่ยนแปลง ของชีวิต เปลี่ยนแปลง

วิถีแห่งธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่เปลี่ยนแปลงในคราวเดียวกันด้วยเช่นกัน **“อาลัยแม่หม่อง น้องหม่อง พี่หม่อง น้ำหม่อง อาลัยป่าหม่อง”** อาลัย อาลัย ทั้งหมดสะท้อนคิดภายใต้ ความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นอาจารย์นัยนา จึงเป็นผู้ยืนยันทฤษฎีของความเปลี่ยนแปลง หรือวิถีธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง การไม่ประมาทหรือสติในทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นทางสู่ต่อความเปลี่ยนแปลง และเป็นทางยับยั้งต่อความเปลี่ยนแปลงนั้นให้ชะลอ ช้าลง เป็น **“สติ”** สิ่งเหล่านี้จึงสะท้อนผลออกมาเป็นกาเรียนรู้ภายใต้กลไกและความเปลี่ยนแปลงนั้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นแนวคิด ตถตา (เป็นเช่นนั้นเอง-ธรรมชาติ) มีความเป็นเหตุเป็นผล (อิทัปปัจจยตา-เหตุส่งผล) ชรามรณาปีทุกขา (ความชรา ป่วยไข้ และมรณะเป็นสภาพแห่งทุกข์ที่ทนได้ยาก) ความเปลี่ยนแปลงเป็นนิรันดร์ (อนิจลักขณะ)

คุณค่าของงานในชีวิตแม้ตัวตายแต่คงอยู่

ตัวตายแต่ชื่อยังประทับไว้ในโลกา ในความหมายคือ ตัวตายแต่ชื่อยังปรากฏก้องโลกา การที่อาจารย์ท่านเขียนหนังสือจำนวนมาก เท่ากับว่าตัวหนังสืออันเป็นมรดกทางความรู้ ทางความคิด และองค์ความรู้ยังอยู่ ไม่ได้ตาย หรือสูญหายไปกับท่านอาจารย์ ดังนั้นหนังสือจึงทำหน้าที่เล่าเรื่อง เล่าขานและส่งต่ออุดมการณ์ ความคิดจากคนสู่คน จากรุ่นสู่รุ่น นอกเหนือจากการเขียนหนังสือยังสอนหนังสือ สอนคน พัฒนาคคน ประหนึ่งเป็นการส่งต่อความคิดจากคนสู่คน จากรุ่นสู่รุ่น เทียบกับนักปรัชญาทางการเมืองเช่น โสเครติส (Socrates,470-399 BC) ในทางรัฐศาสตร์ที่ท่านจบการศึกษาในสาขานี้จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.๒๒๒ เชื่อว่าพฤติกรรมของโสเครติส ได้เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานและเป็นแบบอย่างอาจารย์ คือการสอนหนังสือ เล่าความคิด สอนปรัชญาทางความคิด แล้วความคิดของเขาก็ถูกส่งต่อสู่ศิษย์และถูกจารึกด้วยศิษย์ผ่านเพลโต (Plato,427-347 BC) ผ่านอริสโตเติล (Aristotle,384-322 BC) และกลายเป็นอุดมคติทางปรัชญาทางรัฐศาสตร์ และศาสตร์อื่น ๆ อีกมาก เทียบได้กับศาสดาเจ้าลัทธิ ไม่ได้ยกอาจารย์นัยนา ให้เสมอ ศาสดา หรือเจ้าลัทธิ หรือบุคคลสำคัญ หรือสำคัญระดับโลก เพียงแต่สะท้อนคิดจากหนังสืองานศพส่วนตัวท่าน ภายใต้แนวคิด **“ตายแต่ไม่ตาย”** หรือตายแต่ชื่อยังประทับไว้ในโลกา ดังกรณีพระพุทธเจ้าสอนศิษย์ แล้วศิษย์ก็จดจำด้วยระบบความจำ เล่าต่อผ่านระบบการสอนและเล่าเรื่อง (มุขปาฐะ) และกลายเป็นองค์ความรู้คือพระพุทธศาสนาจนกระทั่งปัจจุบัน รวมทั้งเจ้าลัทธิอย่างขงจื้อ (Confucius 551-479 BC) เม่งเจื้อ (Mencius,372-289 BC) ล้วนมีผลิตผลทางความคิดที่ไม่ได้แตกต่างกัน หรือบุคคลอื่น ๆ ที่ถูกส่งต่อเล่าต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้น ศ.ดร.นัยนา ก็เชื่อว่าศิษย์ในชั้นหลังของท่านอันเป็นผลิตผลของความรู้ ความคิด และผลิตผลทางปัญญา จะถูกส่งต่อไปสู่สาธารณะรุ่นแล้วรุ่นเล่าด้วยเช่นกัน หรืออีกนัยหนึ่งองค์ความรู้ผ่านหนังสือ จะทำหน้าที่ส่งต่อเป็น **“มรดก”** ทางปัญญาไปสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไป อย่างมีรู้จัก เหมือนคนเสพงานศิลป์ ของ **“วินเซนต์ แวน โก๊ะ”** (Vincent Willem van Gogh,ค.ศ.1853-1890) ผู้ที่มีพฤติกรรม เฉพาะที่อาจเข้าข่าย “อาการทางจิต” หรือความไม่ปกติทางจิต ซึ่งเป็นเรื่องของสุขภาพจิต ความคิด และภาวะทางสังคมในเวลานั้น จนกระทั่งการใช้อาวุธปืนเขยิงตัวเองเข้าทางซี่โครงด้านซ้าย ในวันอาทิตย์ที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1891 หลังจากการเขียน “รูปทางสามแพร่ง” (Wheat Field with Crows) (งานชิ้นนี้อาจจะสื่อถึงการหาทางออก

ให้กับของชีวิตของเขาเอง ที่เปรียบเสมือนทาง 3 สายที่มาบรรจบกันทำให้เลือกไม่ถูกว่าจะไปทางใดต่อ) ซึ่งเป็นงานชิ้นสุดท้ายของเขา..” แต่งานศิลปะของเขา ก็กลายเป็นมรดกของแผ่นดินในฐานะศิลปินคนหนึ่ง ที่สร้างสรรค์ เทคนิคของการให้สีในงานศิลปะของเขา นับเป็นงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมในพัฒนาการของศิลปะร่วมสมัยนับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน นับเป็นคุณูปการ ที่จะพึงถูกจดจำ ดังนั้นผลงานหนังสือ องค์ความรู้ที่ถูกถ่ายทอดไว้ อาจเป็นวรรณกรรมชีวิต วรรณกรรมทางความคิด ที่เชื่อว่าจะได้ถูกส่งต่อจากรุ่น สู่รุ่น จากคนสู่คนให้เป็นมรดกของแผ่นดินด้วยเช่นกัน

“...สำนักพิมพ์นิตินัย อันเป็นงานที่อาหม่องรักอีกงานหนึ่ง เพราะเป็นงานที่สร้างคุณค่าสร้างประโยชน์ให้กับคนที่ใช้หนังสือที่อาหม่องพัฒนาขึ้นมา...”

ดร.พรรณพิลาศ เกิดวิชัย

“...ความลึกซึ้งของสติปัญญา ความสงบลึกทางใจ ความกตัญญู ความรู้ที่สั่งสมมาซึ่งประกอบด้วย ความรัก ความปรารถนา อันบริสุทธิ์ต่อหมู่คณะสถานศึกษา รวมถึงผลิตผล ตำรา กฎหมาย คำบรรยายที่บรรจงฝากไว้ในโลก คือสิ่งที่ติดตรึงในหัวใจของศิษย์และเพื่อนร่วมงาน...”

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

“...สิ่งที่คุณแม่ชอบมาก คือการเขียนตำราวิชาการ หนังสือเล่มแรกที่คุณแม่เรียบเรียงออกจำหน่าย คือ คำอธิบายเรียงมาตราพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 หน้าปกสีชมพู จัดพิมพ์ตอนปี 2539 ตอนเห็นหนังสือตัวเองวางอยู่บนชั้นในร้านหนังสือ คุณแม่ปลื้มมาก กระแสความนิยมจากเล่มแรก ทำให้คุณแม่ทำเล่มอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย จนตั้งบริษัท สำนักพิมพ์นิตินัย จำกัด เป็นของตนเอง เล่มแรกที่จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายอย่างเป็นทางการในนามสำนักพิมพ์นิตินัย คือ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งขายดีแบบถล่มทลายจนต้องพิมพ์ซ้ำเป็นสิบ ๆ ครั้ง และหลังจากนั้น ก็มีหนังสือตามมาเป็นอีกร้อยปก มินท์ช่วยคุณแม่ได้บ้างเล็กน้อย เช่น ตรวจต้นฉบับส่งหนังสือตามร้าน วางบิล รับเช็ค คุณแม่มีความสุขมากเวลาเห็นใครใช้หนังสือและประมวลกฎหมายของเขา มีครั้งหนึ่งเคยนั่งดูละครอยู่ด้วยกัน แล้วมีฉากหนึ่งตัวละครในเรื่องประมวลกฎหมายปกลายหินอ่อนของคุณแม่ คุณแม่แล้วภูมิใจมากมีนทร์เองก็ภูมิใจไปด้วย การทำสำนักพิมพ์นิตินัย ทำให้คุณแม่เก็บเงินจนซื้อบ้านใหม่ที่พุทธมณฑลสาย 4 ได้ บ้านหลังนี้มาจากหนึ่งสมองและสองมือของคุณแม่ มาจากน้ำพักน้ำแรงของคุณแม่ล้วน ๆ คุณแม่ภูมิใจมาก...”

สุทธิวรรณ สุบรรณ ณ อยุธยา

“...การมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญาที่รวบรวมโดยพันตำรวจโทหญิง นัยนา เกิดวิชัย ในสมัยนั้น ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายเล่มแรกที่มีผู้เขียน

ได้ใช้ตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนกฎหมายจบจนทุกวันนี้...ทุกครั้งที่ทำหน้าที่สอนหนังสือจะมี
ประมวลกฎหมายของครูนอกห้องเรียนท่านนี้อยู่ด้วยเสมอ...”

ดร.กมลวรรณ อยู่วัฒนะ

จากหนังสืองานศพ จึงบันทึกสะท้อนคิดเพื่อบอกว่า **“ชีวิตดับสิ้นเพียงกาย แต่ชื่อนั้นประดับไว้เป็น
มรดกแผ่นดินมีเปลี่ยนแปลง”** ดังนั้นการนำแนวคิด เหมือนผู้เขียนเคยได้ยิน เจ้าของสำนักพิมพ์สุขภาพใจ ที่
ทำธุรกิจเกี่ยวกับสำนักพิมพ์แล้วไม่ประสบผลในเชิงธุรกิจ ไม่คุ้มกับการลงทุน หลวงพ่อพุทธทาสให้กำลังใจให้
ทำต่อ ด้วยเหตุผลว่า เป็นอาชีพที่เป็น **“กุศล”** สร้างองค์ความรู้ผ่านปัญญาให้กับคนอื่นจำนวนมาก ดังนั้นการ
ทำงานที่เป็นประโยชน์สร้างพลังไว้ให้แผ่นดินนับเป็นคุณูปการที่ควรค่าแก่การจดจำ หากยกบุคคลใน
พระพุทธศาสนา อาทิ พระพุทธโฆษาจารย์ ผู้แต่งคัมภีร์วิสุทธิมรรค และธรรมบท อันเป็นระบบคิดของคณะ
สงฆ์ไทยผ่านวรรณกรรมบาลีนี้อยู่กระทั่งปัจจุบัน พระสิริมงคลาจารย์ผู้แต่งคัมภีร์มงคลทีปนี และอีกหลายเล่ม
ในฝ่ายเหนือเชียงใหม่ หรือล่วงมาอย่างท่านพุทธทาส กับการขับเคลื่อนวรรณกรรมทางความคิดสู่สาธารณะ
ผ่านระบบคิดทางพระพุทธศาสนาและการตีความทำให้พระพุทธศาสนาที่หลุดจากขนบสู่การเล่นกับความคิด
ของคนจากช่วงสมัยแม้กระทั่งปัจจุบัน ท่านนาคเสนและพระยามิลินทร์ ที่ร่วมกันประดิษฐ์สร้าง **“มิลินท
ปัญหา-Milindapanha”** ให้เป็นมรดกของการสนทนากลุ่มนับแต่อดีต ท่านเจ้าคุณปยุตโต (สมเด็จพระพุทธ
โฆษาจารย์,ป.อ.ปยุตโต) ผู้รจนาวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาจำนวนมาก และที่สำคัญเช่น พุทธธรรม
อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ผู้รจนาเรียบเรียงพระไตรปิฎกฉบับประชาชนเพื่อนำคนไปสู่การศึกษา
พระพุทธศาสนาเชิงลึกผ่านพระไตรปิฎกฉบับนี้ ที่ยกมาทั้งเสริมความทั้งหมดนี้ ต้องการสะท้อนเรื่องคุณค่าของ
วรรณกรรมทางความคิดผ่านหนังสือ ที่มีประโยชน์ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น จึงนับเป็นความงดงามที่ควรค่าแก่การ
จดจำ และมองว่าจะเป็นประโยชน์ ดังพุทธพจน์ที่ว่า **“ภิกษุทั้งหลาย จงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชน
หมู่มาก”** สิ่งใดดี มีประโยชน์จะถูกจดจำเล่าขานอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

“...ตามสมการ $0+1 = 1+1+1 = 1+4+01$ ซึ่งหมายถึงการเดินทางมาแล้ว $= 0+1$
 $=$ จิตกุศลผลบุญนำมาเกิด เป็น $1+1+1 = 1$ คือปฏิสนธิวิญญาณกุศลบวกคุณแม่จึงเท่ากับ
หนึ่ง

เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์คนหนึ่งแล้ว ทุกคนมีสมบัติติดตัวมาคือ เกิด เจ็บ สูงวัย และ
เดินทางสู่วัฏสงสาร อันเป็นสมบัติของมวลมนุษยชาติ ซึ่งเป็นชะตากรรมของผู้ฉลาดต้องข้าม
ให้พ้น เพื่อตัด $0+1$ นี้ คือสมการของทุกรูป ทุกนาม ในจักรวาลตอนนี้...”

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

หรือในประโยคปิดของหนังสือ หรือคนที่เขียนหนังสือถึง ดร.นัยนา คนสุดท้ายที่เป็นพระ เป็นเพื่อน
และเป็นคนที่ฝากฝังไว้ในยามสิ้น กับพุทธพจน์แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่ว่า

“...เรามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้
เรามีความเจ็บป่วยเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บป่วยไปได้
เรามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้

เราจักมีความพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น

เรามีกรรมเป็นของตน เราทำกรรมใด ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม จักต้องเป็นทายาท ของกรรมนั้น...”

พระครูอนุกุลปัญญากร รองเจ้าคณะอำเภอสองพี่น้อง

เจ้าอาวาสวัดไฟโรงวัว จ.สุพรรณบุรี

ในประโยคปิดของเรื่องสะท้อนคิดด้วยระบบคิดทางพระพุทธศาสนาที่สะท้อนให้เห็นว่าใด ๆ ในโลก ล้วนเปลี่ยนแปลง และในความเปลี่ยนแปลงนั้นทำให้ต้องคิดต่อ และคิดตามไปว่าชีวิตต้องขยับก้าว และก้าว เดินไปข้างหน้า แต่การขยับก้าวเป็นเรื่องของเหตุ ปัจจัย หรือเหตุสุ่ผล เป็นไปตามวิถีแห่งธรรมชาติที่เกิดขึ้นใน พระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน และในความเหมือนและความสอดคล้องสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีรู้จักและ ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนต่อความเป็นธรรมชาติ ทวนคิด ยืนยันต่อหลักการแห่งความเป็นธรรมชาติใน พระพุทธศาสนาที่ว่า **“เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป”** เป็นอนิจลักษณะที่มีแบบแผนและแนวทางของตัวเองอย่าง ชัดเจนไม่แปรเปลี่ยน เป็นเช่นนั้นเอง

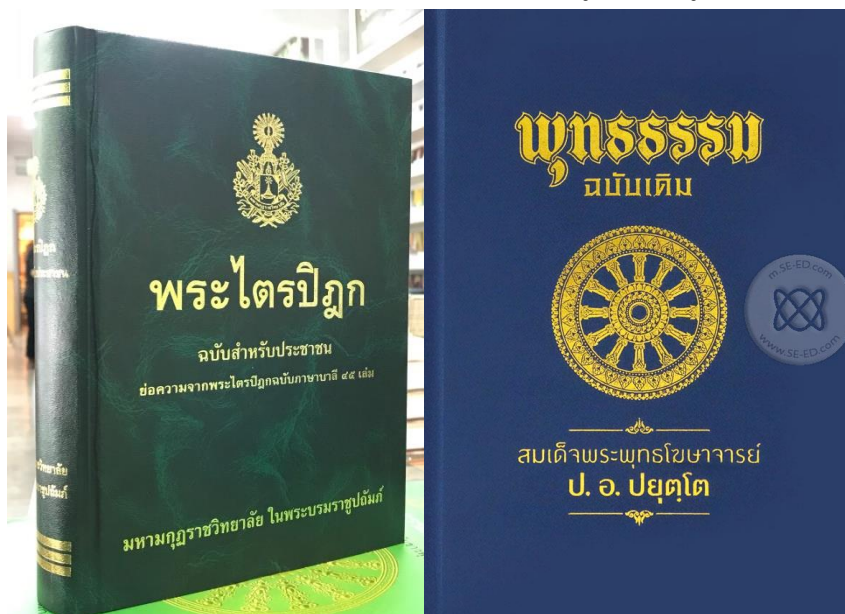
ภาพที่ 5 พิธีบำเพ็ญกุศลศพพระราชทานเพลิงศพ ศ.พล.ต.ท.(หญิง) ดร.นัยนา เกิดวิชัย

(ภาพออนไลน์)

บทสรุป

การเขียนบันทึกจากหนังสืองานศพ จึงเป็นมุมหนึ่งของผู้เขียนไปร่วมงานศพ และได้หนังสืองานศพมา 1 เล่ม ไม่ได้เขียนเพราะว่าสนิท รู้จักอาจารย์แบบสายใกล้ แต่เพียงเห็นว่ามุมชีวิตของท่านอาจารย์อาจสร้างแรงบันดาลใจ สร้างจังหวะของชีวิต ให้มีสีสัน จากชื่อลูกสาวที่พ่อชื่นชอบความงามของ “ดารา-นางงาม” ผ่านอดีตภรรยาอดีตท่านผู้นำ สูการนำมาตั้งชื่อลูกสาว ซึ่งก็คงไม่แตกต่างจากครอบครัวอื่น ๆ ที่มีแรงบันดาลใจแตกต่างกัน พ่อชอบวิถีของการต่อสู้แบบมวยไทย นำชื่อมาตั้งลูกเป็นนักมวย ที่สะท้อนถึงการต่อสู้วิถีของ ลูกผู้ชาย การพัฒนาตัว พัฒนาตนภายใต้ระบบคิดทางการศึกษาในช่วงเวลานั้น เรียนหนังสือสูง ๆ จะได้เป็น เจ้าคนนายคน **“จบแล้วได้งานเป็นเจ้าคนนายคน”** (เพลง : มหาลัย-คาราบาว,2529) หรือระบบคิดที่เป็น ช่วงสมัยเรียนหนังสือจะได้เป็นหนทางให้มีการทำ **“ขานาหัวก้าวหน้า”** (ดร.โอภาส บุญเส็ง) เป็นอีกประโยค ในหนังสือ มีตำแหน่งแห่งที่ในการทำงาน ในหนังสือมีเรื่องเล่าและประเด็นที่น่าสนใจอีกหลายกรณี ทั้งเรื่อง งาน ชีวิต และการดำเนินชีวิต ที่ประสบความสำเร็จผ่านการศึกา และแนวคิดกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในช่วง 14 ตุลาคม 2519 จนกระทั่งถูกจับ ทั้งหมดปรากฏในหนังสือ เล่า บันทึก สะท้อนคิดผ่านคนรู้จักท่าน

อาจารย์ ซึ่งบันทึกผ่านการเล่าเรื่องตามมุมมองของผู้ประสบ พบ และสัมผัสกับวิถีชีวิต ของอาจารย์นัยนาโดยตรง แม้จะเรียบเรียงอย่างไม่เป็นขั้นตอน ลำดับตามแบบแผน แต่ทั้งหมดเต็มไปด้วยพลังชีวิต พลังทะยานชีวิต และพลังของตัวหนังสือที่บรรจงร้อย เล่าเรื่องจากใจของแต่ละท่าน เชื่อมต่อรวมกันเป็น “นัยนา เกิดวิชัย” เมื่อนำมาถอดความเรียงร้อยเชื่อมต่อกัน จะเห็นความงดงามของชีวิต และทางเดินของชีวิตของท่านอาจารย์ในแบบฉบับเต็มในชื่อของชีวิตของคน ๆ หนึ่งที่พึงประสบ อาจสุข ทุกข์ ปนเศร้า คละเคล้ากันไปแบบของชีวิต จนไปสู่บทสรุปสุดท้ายของชีวิตที่เป็นความสำเร็จของท่านอาจารย์ในฐานะพลตรีหญิง (ที่อาจยากในระบบคิดของสังคมผู้ชายเป็นใหญ่-ปิตาธิปไตย) ที่ระบบคิดพื้นที่สำหรับหญิงยังไม่ได้เปิดกว้างนัก ผ่านระบบหินเป็นพลตรีหญิงของโรงเรียนนายร้อย ที่ส่วนใหญ่เป็นชาย เป็นศาสตราจารย์หญิงที่ถือว่ามียตำแหน่งสูงสุดของระบบการศึกษาไทย และผลงานตำรับ ตำราเป็นเครื่องยืนยัน ที่บุคลากรในระบบการศึกษาใฝ่ฝันและดำเนินไปให้ถึงดังประโยคที่ปรากฏในหนังสือว่า “...ชีวิตที่ไม่ได้อะไรมาง่าย ๆ กว่าจะมีคำว่า ศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย...” (ดร.บุศรา เกิดวิชัย พกฤษมาศ) รวมทั้งความสำเร็จของผองพี่น้อง ทั้งเป็นแพทย์ เป็นผู้พิพากษา เป็นครู เป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัย ทั้งหมดเป็นลูกชานา ทั้งหมดมีความพยายาม ทั้งหมดมีพลังทางสมองเพื่อการศึกษา มีพลังใจของการเป็นนักสู้ ดิ้นรน ทั้งหมดเป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนและโอกาส และใช้โอกาสนั้นสู่การปั้นดินให้เป็นดาวของความสำเร็จตามชื่อหนังสืองานศพนี้ ในส่วนการดำเนินชีวิตของท่านอาจารย์จึงเป็นวิถีที่น่าติดตามและนำมาเป็นแบบอย่างของการย่างก้าวด้วยความพยายาม (วายามะ) ความขยันหมั่นเพียร (วิริยะ) ความอดทน (ขันติ) ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด รวมทั้งกล้าหาญ ที่เป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว เป็นผู้ริเริ่มสร้างงานบนฐานของความเปลี่ยนแปลง และใช้ความเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนผ่านเป็นโอกาส ดังนั้นชีวิตแต่เริ่มต้น จนวาระสุดท้ายจึงเป็นชีวิต ที่เปิดโอกาสให้เรียนรู้ งดงาม ดูเป็นแบบอย่าง และน่าติดตาม

ภาพที่ 6 หนังสือพระไตรปิฎกฉบับ อาจารย์สุชีฟ้า ปุญญาอนุภาพ และพุทธธรรมโดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กับวรรณคดีที่จะถูกบันทึกไว้เป็นส่วนหนึ่งของกาลเวลา (ภาพออนไลน์)

ทั้งหมดคือชีวิตของ ศ.พล.ต.ท.(หญิง) ดร.นัยนา เกิดวิชัย

ทั้งหมดเป็นการสะท้อนคิดของผู้เขียนจากหนังสืองานศพ
และทั้งหมดสะท้อนคิดผ่านชีวิตและเล่าเรื่องชีวิตของคนผู้ลาลับหนึ่ง
คิดแบบพระพุทธศาสนา มันเป็นเช่นนั้นเอง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป
คิดแบบชาวพุทธ มันเป็นเช่นนั้นเอง
ตถตา ไตรลักษณ์ อนิจจลักษณ์ เป็นเช่นนั้นเอง
บันทึกไว้เพื่อระลึก อาลัย และสดุดี
ศ.พล.ต.ท.(หญิง) ดร.นัยนา เกิดวิชัย
ครูต้นแบบและ
ผู้สร้างแรงบันดาลใจ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ (2553) การเปลี่ยนชนชั้นด้วยการศึกษา. ไทยรัฐออนไลน์ เมื่อ 11 ม.ค. 2553
<https://www.thairath.co.th/content/58036>
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ บรรณาธิการ. (2536). จอมพล ป.พิบูลสงครามกับการเมืองไทยสมัยใหม่.
กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
<http://www.openbase.in.th/files/tbj143.pdf>
- โตม แคนไทย, ไพโรจน์ รัตตกุล. (2507). จอมพลของหนู ๆ (2507) :
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2552). การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ = Thailand : the politics of
despotic paternalism / ; ผู้แปล พรรณี ฉัตรพลรักษ์, ม.ร.ว. ประกายทอง สิริสุข, อารังศักดิ์ เพชร
เลิศอนันต์, กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ปิยนถ บุนนาค (2528) ในเรื่อง “การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคม ในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2394)” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภาควิชาประวัติศาสตร์
- มงกุฎคำ. มรดกจอมพล หนู ๆ ของจอมพล.
- วรธิกา ต้นศิริตันไพศาล (2532). กระบวนการเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ –
The process of power consolidation of field Marshal Srisdi Dhanarajata, วิทยานิพนธ์
(อ.ม.)--จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532
- หลวงวิจิตรวาทการ.(2006). *ทางสู่วิถีชีวิต*. กรุงเทพฯ ฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- หลวงวิจิตรวาทการ. (2007). *กำลังความคิด*. กรุงเทพฯ ฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์.